

Možnosti spolupráce univerzit s ostatními aktéry regionálního rozvoje (případová studie)

Viktorie KLÍMOVÁ -Vladimír ŽÍTEK

Abstrakt

Príspevek se zabývá možnými způsoby spolupráce mezi univerzitou a jejími partnery v regionu. Článek je zpracován formou případové studie, která ukazuje na příkladu konkrétní katedry (zabývající se regionálním rozvojem), jak v praxi spolupráce může probíhat. Článek tak pojednává o spolupráci ve formě odborných praxí studentů, partnerství při konferencích, studentských exkurzích, zpracování socioekonomických analýz, odborných posudků, výzkumných studií apod. V příspěvku jsou shrnuty zkušenosti s různými způsoby kooperace a vyhodnoceny přínosy, které jednotlivé formy spolupráce přináší.

Klíčová slova

univerzita, regionální rozvoj, odborná praxe, partnerství

Abstract

The contribution deals with possible ways of cooperation between university and its partners in region. The paper is created in the form of case study that on the example of some concrete department (department of regional development) shows how the cooperation can be realized in the practice. The article deals with cooperation in the form of students' work experience, conference partnerships, students' excursions, elaboration of socio-economic analysis, expert reviews, research studies and so on. The contributions contains summary of experiences with various ways of cooperation and evaluation of benefits of them.

Key words

university, regional development, work experience, partnership

Úvod

Katedra regionální ekonomie a správy je jednou z pěti oborových kateder (tedy kateder, které garantují alespoň jeden studijní obor) na Ekonomicko-správní fakultě Masarykovy univerzity (ESF MU). Obor Regionální rozvoj a správa připravuje v bakalářském a magisterském typu

studia ekonomicky vzdělané odborníky schopné získané znalosti využít při řízení na úrovni krajů, měst a obcí. Absolventi nachází uplatnění v orgánech veřejné správy, rozvojových agenturách, ale též v soukromých firmách a dalších institucích, kde je při rozhodování a řízení třeba brát v úvahu regionální aspekty. Absolventi se velmi často také uplatňují při přípravě a realizaci rozvojových projektů financovaných z EU.

Katedra regionální ekonomie a správy spolupracuje s partnery v regionu nejen v oblasti vzdělávací, ale i v oblasti výzkumné. Ve vzdělávací oblasti se jedná zejména o odborné praxe studentů a odborné exkurze. Ve výzkumné oblasti se jedná např. o spolupráci ve formě partnerství při organizaci konference nebo zpracování různých odborných studií a posudků.

1. Odborné praxe studentů

Odborné praxe studentů jsou realizovány na Katedře regionální ekonomie a správy (a na všech oborech ESF MU) od podzimu 2006. Svou praxí studenti (jedná se o studenty spíše vyšších ročníků) mohou realizovat buď v organizaci, se kterou katedra spolupracuje a má s ní uzavřenou standardizovanou smlouvu o praxích, nebo v organizaci, kde si praxi sami zajistí. Praxe však musí souviset se studovaným oborem, což posuzuje garant odborných praxí na každé katedře. Praxe nabízená katedrou je bezplatná (velmi často je praxe realizována ve veřejné správě – v nejširším pojetí tohoto pojmu – a tyto organizace si placenou praxi nemohou dovolit). Délka praxe byla stanovena na 15 pracovních dnů (tedy 120 hodin) a po jejím absolvování musí studenti zpracovat závěrečnou zprávu z praxe, která je zaměřená především na vykonávanou činnost a přínosy praxe. Praxe je volitelným předmětem a studenti za ni obdrží určitý počet kreditů.

Praxe v prvním semestru však byla využita spíše k tomu, abychom si sami ujasnili, jak by praxe (a vše s tím související) měla probíhat. Tito studenti svou praxi realizovali v Jihomoravském inovačním centru (JIC). JIC mělo od počátku zájem se tohoto pilotního projektu účastnit, protože si uvědomovalo, že studenti pro něj mohou vykonat spoustu užitečné a odborné práce, a to za velmi nízké náklady. JIC požadovalo (na rozdíl od některých úřadů v následujícím semestru) se se studenty seznámit předem a rozhodnout se, zda takové studenty na praxi přijmou či nikoliv. Tento přístup velmi oceňujeme, neboť je zárukou toho, že studentům bude přidělována skutečně odborná práce, nikoliv administrativa. To posléze potvrdily i zkušenosti studentů. Navíc, JIC se s těmito studenty dohodlo i na další drobné spolupráci.

V dalších semestrech bylo již studentů na praxích více. V tomto semestru studenti absolvovali svou praxi také v několika organizacích veřejné správy a dokonce někteří studenti si svou praxi zajistili i sami. Mimo veřejné správy působili studenti i v soukromých firmách, jejichž činnost souvisí se studovaným oborem. Tyto firmy se převážně zabývaly čerpáním prostředků ze strukturálních fondů. Katedra nejčastěji vysílá studenty na odbornou praxi do těchto organizací (na základě smlouvy): Regionální rada regionu soudržnosti Jihovýchod (řídící a implementační orgán Regionálního operačního programu), Jihomoravské inovační centrum, Centrála cestovního ruchu Jižní Morava, Krajský úřad, Magistrát města Brna, městské úřady a firmy působící v oblasti přípravy projektů financovaných z EU. Přestože situace na první pohled vypadala, že studenti mají o praxi velký zájem, skutečnost byla mírně odlišná. Jakmile bylo studentům nabídnuto konkrétní místo, nežádka ztratili o praxi zájem. Jako důvod obvykle uváděli časovou zaneprázdněnost anebo neochotu přijmout místo v dané organizaci.

Praxe trvající 15 dní se zdá adekvátní. Z některých organizací se sice ozývaly hlasy, že 15 dní je málo a že smysluplnější by byla delší praxe, ale musíme brát v potaz zejména to, že praxe na našem oboru je v naprosté většině případů bezplatná a nebylo by tedy vhodné po studentech vyžadovat, aby vykonávaná praxe byla delší. Navíc časovou náročnost předmětu Odborná praxe musíme porovnávat i s dalšími předměty s podobnou kreditovou hodnotou. Je sice zřejmé, že student absolvováním tohoto předmětu získá i jiné (ne však nutně větší) výhody (např. pracovní kontakty, údaje pro závěrečnou práci) než v jiných „teoretických“ předmětech, neměl by však tento předmět být nadřazen ostatním předmětům. Zkušenost jedné studentky říká: *„Někdy je těžké skloubit tuto práci se studiem, ale doufám, že se mi to vrátí. I přes různé komplikace, doporučuji to všem studentům!“* Na druhou stranu, argumentem pro delší praxi může být i tato zkušenost jiné studentky: *„Za nedostatek považuji poněkud krátkou dobu vykonávané praxe. Během 15 dní se toho člověk opravdu moc nenaučí, pro školitele nemá cenu někoho zaškolovat a věnovat mu příliš čas, pokud se student praxe účastní na tak omezenou dobu. Z toho vyplývá, že i druh vykonávané práce, která mi byla na jednotlivých úsecích svěřena, nebyla příliš praktického charakteru.“*

V předchozím odstavci bylo dotčeno i téma skutečné odbornosti vykonávané práce. Toto je dle našeho názoru velmi zásadní téma, kterému by měla být věnována hlavní pozornost. Jako zástupci fakulty se musíme zajímat o to, jakou práci studenti skutečně vykonávají. Nemá smysl vysílat studenty na praxi, kde budou pouze kopírovat dokumenty a případně dělat

jinou administrativu. Dle našeho názoru je možné (a zkušenosti to dokázaly) i přes relativně krátkou dobu praxe studenty zapojit do skutečně kvalifikované práce. Někdy může být překážkou práce pro studenty i důvěrnost údajů, se kterými organizace pracuje. O spokojenosti studentů s vykonávanou praxí svědčí jejich následující slova:

„Měla jsem štěstí, že jsem se dostala na oddělení právě v době, kdy se uzavřelo přijímání žádostí o dotace a dostala jsem se tak k nějaké činnosti. V jiném případě by úředníci pro mě určitě neměli žádnou práci nebo alespoň takovou, která by nevyžadovala důkladné proškolení. Proto by se při výběru zaměstnavatelů pro studenty mělo určitě dbát na to, aby o studenty vůbec měli zájem a někoho, kdo se jim pak bude při zaškolování věnovat. Protože praxe u kopírky je sice také praxí, ale ne zcela 100% přínosnou.“

„Poté, co jsem přišla do firmy, jsem dostala na starosti celý projekt od začátku do konce. ... Tedy očekávalo se ode mě, že si vše naplánuji tak, abych domluvenou práci stihla dokončit v termínu. Očekávala se ode mě značná samostatnost.... Tedy byla jsem zodpovědná za celý projekt od začátku do konce (samozřejmě jsem měla přidělenou osobu, která by mi v případě potřeby poradila), ale měla jsem „volné ruce“ ve své činnosti. Mým jediným omezením byla časová dispozice. „

„Překážky v praxi - v průběhu praxe jsem často narážela na problém osobních údajů, kdy mi pracovníci nemohli ukázat některé důležité záležitosti z důvodu ochrany důvěrných informací.“

Pozitivně hodnotíme fakt, že většina studentů potvrzuje, že praxe jim dala spoustu nových dovedností. Pronikli hlouběji do toho, co se učí ve škole a rozšířili si obzory o skutečnostech, o kterých dosud neměli téměř žádné informace. Následující odstavce demonstrují, co praxe studentům skutečně dala.

„Práce v této organizaci má pro mě neocenitelný význam. Mám možnost vyzkoušet si teoretické poznatky získané na ESF MU v praxi, navíc v oboru, který studuji. Musím říct, že mi v začátcích velmi pomohlo, že jsem se v dané problematice orientovala.,,

„Požadavky a náplň práce je stejně tak specifická jako každé pracovní místo, takže podle mě nemá smysl perfektně vědět vše co jsme se učili, ale spíš být připraven na další samovzdělávání.“

Při studiu na vysoké škole studenti mohou ztratit i některé „pracovní“ a „časové“ návyky. Přece jen, větší část výuky je nepovinná a záleží jen na studentovi, nakolik se jí bude účastnit. Studenti tak ztrácejí svůj pravidelný režim, na který na střední škole byli zvyklí. Praxe by toto studentům měla

„oživit“ a navíc by je měla i naučit, že za svou práci musí nést zodpovědnost. Na toto téma studenti napsali následující:

„Také považuji za důležitou zkušenost to, že si člověk vyzkouší, zda se vůbec na klasický pracovní poměr hodí – brzké vstávání, každodenní kontakt se stejnými lidmi, podřízení se firemní kultuře a mentalitě apod. nebo by bylo vhodnější zaměřit se spíše na nějaká povolání, kde má člověk více volnosti..“

„Lidé pracující na úřadě mají stanoveny určité postupy a velmi často nejsou ochotni udělat pro klienta „něco navíc“. Oproti tomu mladší zaměstnanci jsou pružnější a ochotnější (například komunikace e-mailem, vlastní dokumenty podávající všechny potřebné informace k problému apod.).“

„Navíc jsem se naučila spoustu nových věcí, které se ve škole prostě nejdou naučit. Poprvé jsem se dostala do situace, kdy jsem nesla velkou zodpovědnost. Vyzkoušela jsem si, jak zvládám stresové situace, jaká jsou úskalí práce s lidmi. Prostě zkušenosti, které vám nikdo nepředá, musíte si je získat sami.“

Od odborných praxí se dá očekávat také to, že zde studenti získají kontakty a jiné výhody, které jim pomohou při hledání budoucího zaměstnání:

„....myslím, že se zde student naučí spoustu věcí za relativně krátkou dobu. Mohu potvrdit z vlastní zkušenosti, že na pohovorech, které momentálně absolvuji, tuto absolvovanou praxi využívám ke své prezentaci a zkušenosti z ní tvoří tu nejpodstatnější a nejzajímavější část pohovoru.“

„Velkým přínosem práce bylo setkání s mnoha lidmi a vytvoření velmi dobrých kontaktů.“

„Také asi při žádosti o zaměstnání jinak vypadá životopis, kde se objeví nějaká praxe, byť jenom 15 denní, než když je kolonka praxe zcela prázdná.“

2. Odborné exkurze

Katedra regionální ekonomie a správy se snaží zajišťovat pro studenty odborné exkurze. Tyto exkurze se konají buď přímo v Brně a trvají několik málo hodin nebo se odehrávají mimo Brno (obvykle Jihomoravský kraj, příp. Vysočina) a i s dopravou trvají celý den.

V rámci Brna se odborné exkurze nejčastěji realizují ve spolupráci s Jihomoravským inovačním centrem. Jihomoravské inovační centrum provozuje síť podnikatelských inkubátorů zaměřených na inovační firmy a pro studenty je tak přínosné podívat se, jak inkubátor funguje, jaké firmy

v něm jsou umístěny, jak jsou podporovány a v čem spočívá jejich inovativnost.

V rámci celodenních exkurzí mimo Brno studenti nejčastěji navštěvují Městský úřad v Bořeticích, ekologickou vesnici Hostětín nebo sběrné naftové středisko Moravských naftových dolů v Dambořicích.

V minulosti proběhla i jedna vícedenní exkurze, avšak o tuto exkurzi mezi studenty nebyl příliš velký zájem.

Odborné exkurze studentům nepřináší pouze nové znalosti a konfrontaci jejich teoretických poznatků s praxí. Důležité jsou i neformální vztahy mezi studenty, které se často daří navázat právě na těchto akcích.

3. Partnerství při organizování konferencí

Katedra regionální ekonomie a správy každoročně organizuje Mezinárodní kolokvium o regionálních vědách, které se vždy koná v některé z menších obcí v Jihomoravském kraji. Toto kolokvium zaměřené na problematiku regionálního rozvoje se stalo již tradičním setkáním odborníků z České i Slovenské republiky. Na realizaci této akce se s námi v posledních letech podílí i někteří partneři. Jedná se zejména o Regionální radu regionu soudržnosti Jihovýchod, která se na konferenci podílí jak materiálně, tak i odborným zapojením do přednášek a diskusí. Zajímavé je také reciproční partnerství se společností Magnus Regio, která vydává měsíčník Moravské hospodářství. Tato společnost se podílí na organizování našeho kolokvia jako mediální partner. Současně však firma organizuje svou vlastní konferenci zaměřenou na představitele obcí a měst a na této konferenci se naše katedra podílí jako odborný garant. Spolupráce je tedy oboustranně velmi prospěšná.

4. Zpracování odborných studií

Katedra v rámci své činnosti disponuje též potenciálem pro zpracování odborných studií nejrůznějšího typu. V zásadě je možné rozlišit tři druhy takových prací, a to analytické, strategické (řídící) a evaluační.

Pokud jde o analytické studie, zpravidla se jedná o socioekonomické analýzy vybraných území, jejichž smyslem je především sofistikovaným způsobem zpracovaný přehled významných ukazatelů charakterizujících řešené území. Příkladem takové studie může být práce Plzeňský kraj v ekonomických analýzách a datech (2004), které byla zpracována pro Plzeňský kraj (konkrétně odbor regionálního rozvoje Krajského úřadu).

Prostor pro tvorbu strategických dokumentů je teoreticky poměrně velký, zejména v minulosti byl zájem municipalit a v případě naší katedry zejména

Jihomoravského kraje poměrně značný. Lidé z katedry se podíleli na zpracování první regionální rozvojové strategie Jihomoravského kraje už v roce 1999. Dalším takovým příspěvkem pak byla aktivní účast na odvětvově orientovaném dokumentu, a to Strategii rozvoje lidských zdrojů jihomoravského kraje (2005), kde jsme v rekordně krátké době dokázali zpracovat dílčí studie zaměřené na regionální trh práce (zaměstnanost a nezaměstnanost) a podnikatelské prostředí.

Co se týká evaluačních studií, podíleli jsme se na průběžném (2002) a závěrečném (2003) hodnocení projektu Interprise (Interprise Project ECOS - Ouverture programme financovaný Evropskou komisí). Do této skupiny patří též celá řada odborných posudků, prostřednictvím kterých jsme se podíleli na hodnocení řady strategických dokumentů či rozvojových projektů.

Celkově je třeba konstatovat, že možnosti spolupráce v oblasti tvorby uvedených studií jsou limitovány poptávkou jejich zadavatelů, a to především subjektů veřejného sektoru, resp. veřejné správy. Katedra jako součást fakulty, resp. univerzity nemůže s ohledem na své poslání příliš investovat do marketingové činnosti, prioritou její činnosti je vzdělávání a výzkumná činnost. Přesto však zpracování odborných studií má pozitivní dopad jak na kvalitu uvedených primárních činností, tak na příjmovou stránku rozpočtu katedry.

Závěr

Spolupráce univerzit s ostatními aktéry působícími ve stejném regionu je velmi důležitá a přináší prospěch oběma stranám. V oblasti ekonomických věd a ekonomicky zaměřených fakult se spolupráce může nejčastěji odehrávat formou odborných praxí studentů, odborných exkurzí, partnerství při organizování různých akcí a formou zpracování odborných studií. Velmi přínosné je, pokud spolupráce neprobíhá pouze v jedné rovině, ale ve více oblastech. Největší pozitivní efekty však přináší ta partnerství, která probíhají dlouhodobě.

Literatura

KLÍMOVÁ, V.: Zkušenosti s realizací odborných praxí na Katedře regionální ekonomie a správy. In Realizace spolupráce vysokých škol s odběratelskou sférou. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4482-1.

VITURKA, M.: Disparity v regionálním rozvoji. Brno : ESF MU - CVKS, 2008. 18 s. Working papers, č. 13. ISSN 1801-4496.

Jihomoravské inovační centrum: www.jic.cz

Regionální rada regionu soudržnosti Jihovýchod: www.jihovychod.cz

Příspěvek byl zpracován v rámci projektu GA402/08/0071 Regionální hodnocení kvality podnikatelského prostředí z hlediska potenciálu pro rozvoj a transfer inovací.

Adresa autorů

Ing. Viktorie Klímová, Ph.D.

Ing. Vladimír Žitek, Ph.D.

Katedra regionální ekonomie a správy

Ekonomicko-správní fakulta

Masarykova univerzita

Lipová 41a, Brno 602 00, ČR

tel. +420 549 494 987

e- mail: klimova@econ.muni.cz, zitek@econ.muni.cz,